

سرمایه گذاری توسعه نور دنا

۱۴۰۳

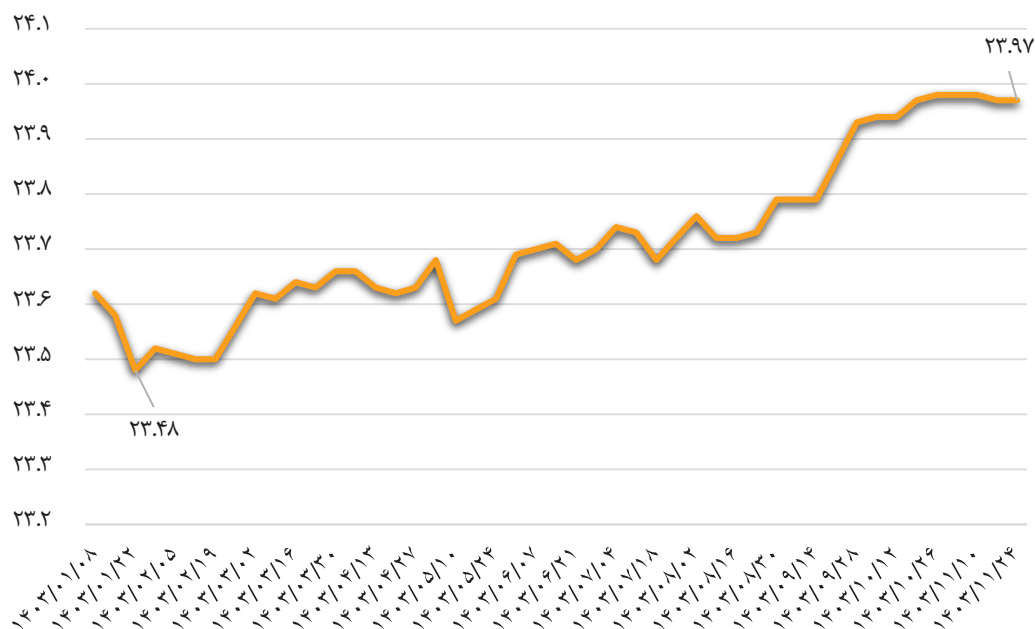
ایران در سالی که گذشت (از منظر اقتصاد)

۲-۵) اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۳

سال ۱۴۰۳ در ایران مقارن با شوک‌های عمیق سیاسی و ژئوپلیتیک بود. رویدادهایی که هر کدام به تنهایی توان برهم زدن نظم حاکم بر امور جامعه را داشتند، بی‌مهالبا یکی پس از دیگری رخ دادند. در این میان، اقتصاد ایران همچنان با چالش‌های زیادی مواجه بود، مواردی نظیر تورم بالا، رشد اقتصادی پایین، وجود انواع ناترازی‌ها از حوزه انرژی تا نظام بانکی، شوک‌های ارزی، بی‌ثباتی و پیش‌بینی‌ناپذیری تنها بخشی از چالش‌هایی بودند که کماکان در سپهر اقتصادی ایران خودنمایی می‌کنند.

در سال ۱۴۰۳ و در میانه چالش‌های عمیق اقتصادی ایران، بانک مرکزی همچنان بر سیاست «کنترل ترازنامه» پافشاری کرد تا هدف خود مبنی بر کنترل رشد نقدینگی در سطح ۲۵ درصد را دنبال کند. این در حالی بود که طبق آمار بانک مرکزی در پایان دی ماه ۱۴۰۳ مقدار نقدینگی کشور از ۹،۷۲۳ همت عبور کرد و افزایش ۲۸،۴ درصدی را نسبت به دی ماه سال ۱۴۰۲ ثبت کرد. از سوی دیگر بانک مرکزی، نیاز به ذخایر بانک‌ها را در عملیات بازار باز به طور کامل رفع نکرد تا نرخ بهره بین بانکی در سال ۱۴۰۳ روند صعودی را طی کند و به نزدیکی عدد ۲۴ درصد یعنی سقف دلان نرخ بهره برسد. روند صعودی نرخ بهره بین بانکی حاکی از آن است که نظام بانکی با کمبود ذخایر مواجه است.

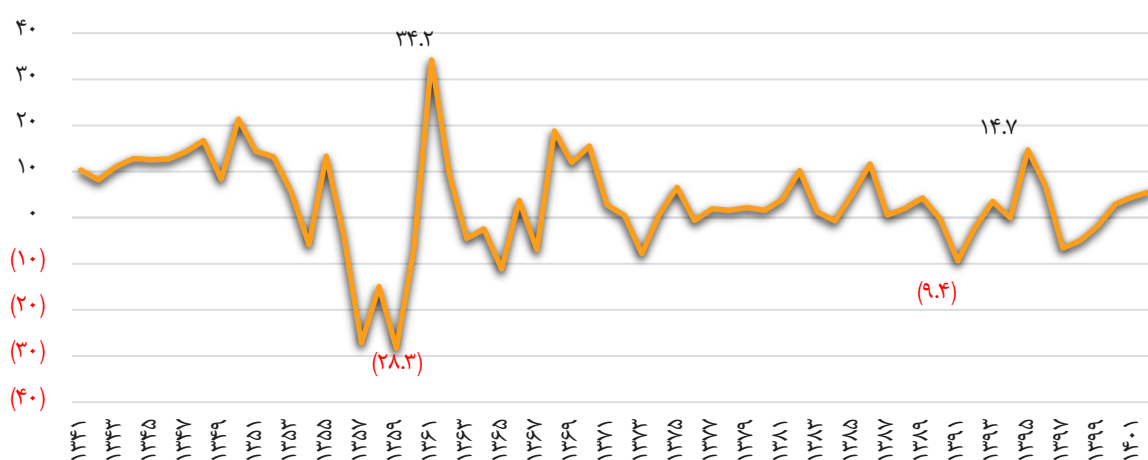
روند نرخ بهره بین بانکی از ابتدای سال ۱۴۰۳

در خصوص بودجه دولت، لایحه مربوط به سال ۱۴۰۴ در حالی در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید که در واقع بودجه سال دوم اجرای برنامه هفتم محسوب می‌شود. این بودجه از حیث منابع و مصارف بالغ بر ۱۱،۲۷۰ همت بود که نسبت به سال قبل رشد بیش از ۷۰ درصدی را نشان می‌دهد. منابع بودجه عمومی دولت با رقمی بالغ بر ۵،۲۸۴ همت حاکی از رشد بیش از ۱۰۰ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۳ است. رقم مالیات نیز با رشد ۳۹ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۳ مواجه بوده است. در این لایحه از محل صادرات نقدی نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی مجموعاً ۳۵ میلیارد دلار درآمد دیده شده است که سهم دولت از این مقدار ۳۷،۵ درصد است. سقف فروش، تحویل و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی، ۷۰۰ همت در نظر گرفته شده است که ۲۰۰ همت آن جهت سیال‌سازی بدهی‌های دولت لحاظ شده است. به بیان دیگر این ۲۰۰ همت منابعی برای دولت ایجاد خواهد کرد و صرف تغییر شکل بدهی‌های پیشین خواهد شد و وارد بازار اوراق نمی‌شود چراکه مطابق قانون برنامه هفتم این اوراق قابل واگذاری به دیگران نیست. در نتیجه سقف اوراقی که جدید منتشر می‌شود و در بازار قابل معامله است ۵۰۰ همت خواهد بود. با توجه به اینکه سال ۱۴۰۴ معادل ۲۷۰ همت

اوراق بدهی سررسید می‌شود، خالص تامین مالی دولت صرفاً ۲۳۰ همت برآورد می‌شود.

۱-۵-۲) رشد اقتصادی

برای اینکه تصویر واضحی از عملکرد اقتصاد ایران از جنبه نرخ رشد ارائه شود از داده‌های تاریخی در طی سال‌های ۱۳۴۱ تا ۱۴۰۲ استفاده شده است. نمودار زیر متغیر مذکور را طی دوره مورد اشاره نشان می‌دهد. آنچه در این نمودار پیداست، بی‌ثباتی نرخ رشد اقتصادی است که یکی از دلایل آن منابع محور بودن اقتصاد ایران است. مصداق بارز منابع محوری، اتکای رشد اقتصادی ایران به درآمد حاصل از تولید و صادرات نفت و گاز است. به عبارت دیگر در سال‌هایی که امکان صادرات و عرضه نفت در بازار جهانی وجود داشته باشد و یا قیمت نفت و فرآورده‌های آن در بازار جهانی مناسب باشد؛ اقتصاد کشور از رشد نسبتاً خوبی برخوردار خواهد بود. اما تحریم‌های سال‌های اخیر و کاهش قیمت نفت در برخی از سال‌ها سبب شده است رشد اقتصادی ایران دارای ثبات نباشد و همواره نوسان را تجربه کرده است.

روند رشد اقتصادی ایران

مطابق با داده‌های مرکز آمار متوسط سالانه رشد اقتصادی ایران از سال ۱۳۴۱ تا ۱۴۰۲ (داده‌های بیش از ۶۰ سال) معادل ۳,۵ درصد است، این عدد برای بازه ۱۳۵۷ تا ۱۴۰۲ در حدود ۱,۱ درصد و برای سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲ برابر با ۳ درصد است.

متوسط رشد اقتصادی برای دوره‌های مختلف

متوسط رشد اقتصادی (درصد)	بازه زمانی
۳,۵	سال‌های ۱۳۴۲-۱۴۰۲
۱,۱	سال‌های ۱۳۵۷-۱۴۰۲
۳,۰۶	سال‌های ۱۳۶۸-۱۴۰۲

در جدول زیر متوسط رشد اقتصادی در بازه‌های ده ساله و در ردیف آخر آن میانگین نرخ رشد در ۶ سال منتهی به ۱۴۰۲ قابل مشاهده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود بیشترین رشد اقتصادی برای سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۶ معادل با ۹,۷ درصد ثبت شده است. کمترین میانگین رشد اقتصادی نیز متعلق به دوره زمانی ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۶ است.

متوسط رشد اقتصادی برای بازه زمانی ده ساله و ۶ سال منتهی به ۱۴۰۲

متوسط رشد اقتصادی (درصد)	بازه زمانی
۹,۷	سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۴۷
(۴,۷)	سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۵۷
۴,۱	سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۶۷
۳,۸	سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۷۷
۲,۰۳	سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۸۷
۰	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷

بر اساس آخرین نتایج حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی، در شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت‌های جاری) به ترتیب ۹۹,۵۶۳ و ۹۱,۰۲۲ هزار میلیارد ریال بوده است. تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰) در شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ به ترتیب ۴۰,۳۶۰ و ۳۷,۰۳۴ هزار میلیارد ریال بوده است که رشد آن‌ها نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۲,۹ و ۲,۴ درصد بوده ثبت شده است. در جدول زیر آخرین اطلاعات ارائه شده از سوی بانک مرکزی مشاهده می‌شود:

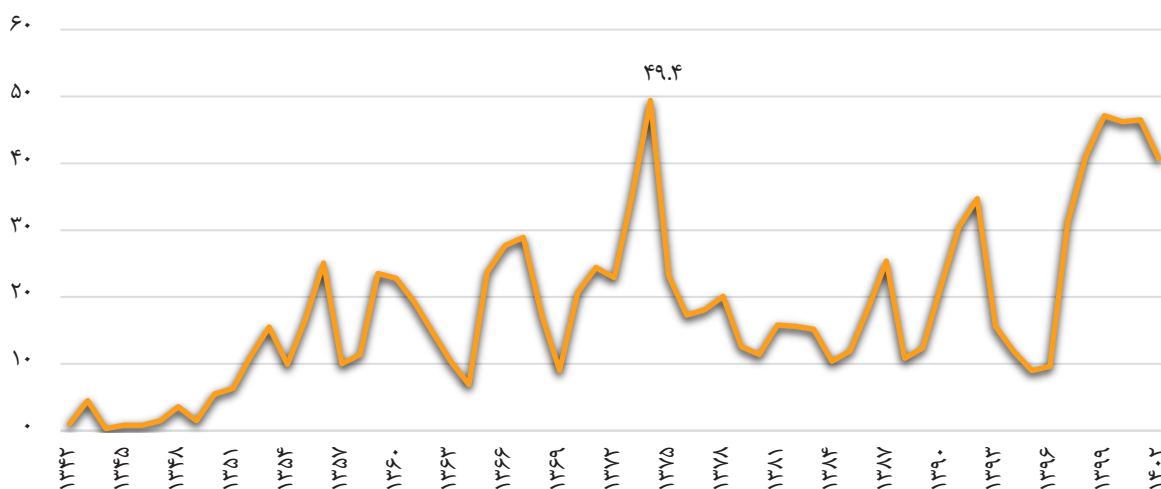
رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت سال ۱۴۰۰ برای سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

رشد تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)	رشد تولید ناخالص داخلی (با نفت)	نرخ رشد	
		درصد تغییر رقم دوره جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل	
۵,۲	۶,۲	فصل اول	
		فصل دوم	
		شش ماهه اول	
		کل سال	
۳,۲	۴,۴	فصل اول	
		فصل دوم	
		شش ماهه ۱۴۰۳	
۴,۱	۵,۳	فصل اول	
		فصل دوم	
		شش ماهه ۱۴۰۲	
۴	۵	فصل اول	
		فصل دوم	
		شش ماهه ۱۴۰۳	

ماخذ: بانک مرکزی

۲-۵-۲ تورم

نرخ تورم پس از نرخ رشد اقتصادی، یکی از متغیرهای مهم و تاثیرگذار بر عملکرد بخش‌های اقتصادی و همچنین بازارهای مالی می‌باشد. نمودار زیر نرخ تورم را برای سال‌های ۱۳۴۲ الی ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. همانگونه که از نمودار زیر قابل مشاهده است؛ نرخ تورم در ایران دارای روند بلندمدت افزایشی بوده است. علیرغم نوساناتی که در نرخ تورم تا قبل از سال ۱۳۹۷ وجود داشته است، از سال ۱۳۹۷ به بعد اقتصاد ایران همواره با نرخ تورمی بالای ۳۰ و ۴۰ درصدی مواجه شده است. به عبارتی تورم در ایران از سال ۱۳۹۷ به بعد با سایر سال‌های اقتصاد ایران متفاوت بوده است. بررسی آماری نشان می‌دهد هرچند اقتصاد ایران در طول ۵ دهه درگیر تورم دو رقمی بوده است اما هیچگاه به مدت بیش از ۵ سال تورم‌های بسیار بالا نسبت به متوسط تورم بلندمدت را تجربه نکرده بود.

روند نرخ تورم

میانگین نرخ تورم در طی دوره مورد بررسی (از ۱۳۴۲ تا ۱۴۰۲) ۱۸,۱ درصد؛ برای سال‌های ۱۳۵۷ الی ۱۴۰۲؛ ۲۱,۷ درصد؛ برای سال‌های ۱۳۶۸ الی ۱۴۰۲؛ ۲۲,۹ درصد و برای ۵ سال منتهی به ۱۴۰۲ معادل ۴۲,۳ درصد بوده است. به نظر می‌رسد متوسط نرخ تورم ۵ سال اخیر با متوسط نرخ تورم در اقتصاد ایران فاصله حداقل ۲ برابری گرفته است.

متوسط نرخ تورم به تفکیک بازه های مختلف

متوسط نرخ تورم(درصد)	بازه زمانی
۱۸,۱	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۴۲
۲۱,۷	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۵۷
۲۲,۹	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۶۸
۴۴,۳	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۸

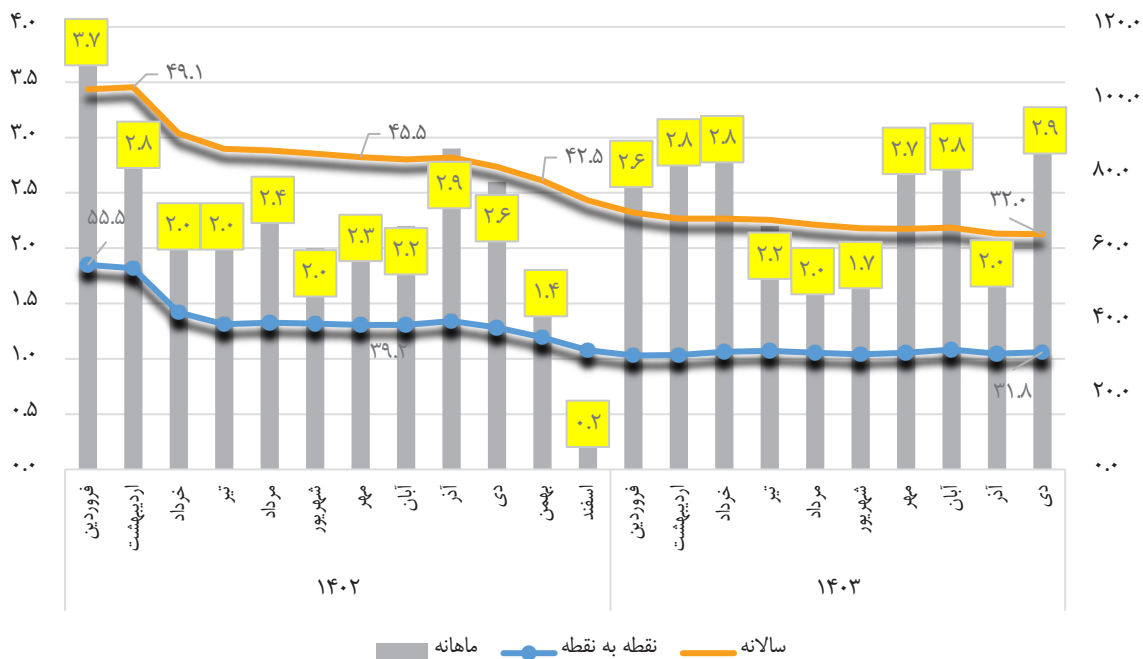
در جدول زیر متوسط نرخ تورم برای بازه‌های زمانی ده ساله و در ردیف آخر برای ۶ سال منتهی به ۱۴۰۲ محاسبه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود بیشترین متوسط نرخ تورم متعلق به سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ با رقمی معادل ۴۲,۱ درصد است. کمترین متوسط نرخ تورم نیز به دوره زمانی ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۶ مربوط می‌شود.

متوسط نرخ تورم برای بازه زمانی ده ساله و ۶ سال منتهی به ۱۴۰۲

متوسط نرخ تورم(درصد)	بازه زمانی
۹,۶	سال‌های ۱۳۴۷-۱۳۵۶
۱۷,۰۴	سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۵۷
۲۴,۸	سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۶۷
۱۴,۹	سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۷۷
۱۸,۱	سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۸۷
۴۲,۱	سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷

مطابق با گزارش مرکز آمار ایران، تورم سالانه منتهی به دی‌ماه سال ۱۴۰۳ معادل ۳۲ درصد می‌باشد. تورم ماهانه و نقطه

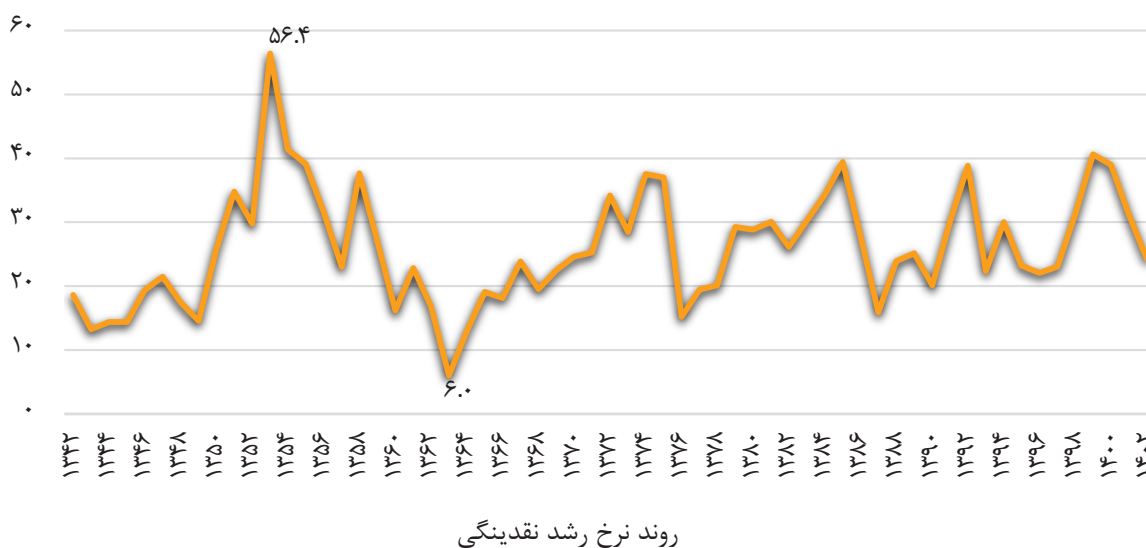
به نقطه نیز به ترتیب برابر ۲,۹ و ۳۱,۸ درصد اعلام شده است. نمودار زیر تورم سالانه، نقطه به نقطه و ماهانه را به تفکیک ماه‌های مختلف طی سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

نرخ تورم سالانه، ماهانه و نقطه به نقطه

۳-۵-۲) حجم نقدینگی

رشد حجم نقدینگی در اقتصاد باید به گونه‌ای باشد که هم نیاز بنگاه‌های اقتصادی را مرتفع نماید و هم اینکه آن چنان افزایش نیابد که با ساختار اقتصادی کشور تناسبی نداشته باشد. نمودار زیر داده‌های تاریخی رشد نقدینگی را از سال ۱۳۴۲ تا ۱۴۰۲ نشان می‌دهد.

روند نرخ رشد نقدینگی

بر اساس آمار و اطلاعات بانک مرکزی میانگین رشد نقدینگی برای سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۴۰۲ معادل ۲۶ درصد بوده است.

متوسط نرخ رشد نقدینگی برای دوره زمانی ۱۳۵۷ الی ۱۴۰۲ معادل ۲۵,۹ درصد؛ برای سال‌های ۱۳۶۸ الی ۱۴۰۲؛ ۲۷,۷ درصد و برای سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲ برابر ۳۳,۲ درصد بوده است.

متوسط رشد نقدینگی به تفکیک بازه‌های مختلف

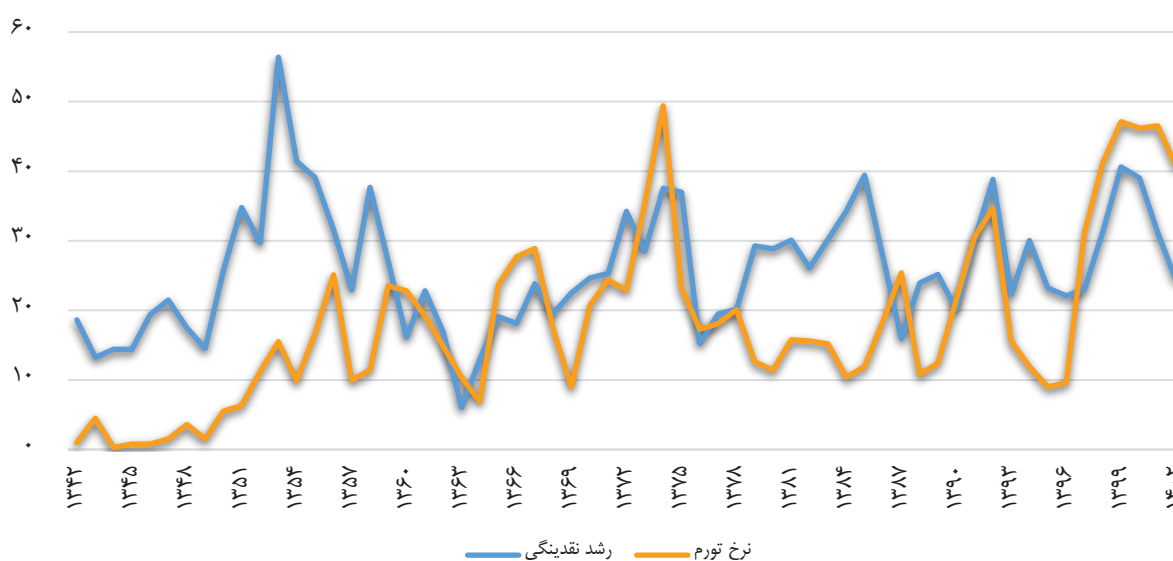
بازه زمانی	متوسط رشد نقدینگی (درصد)
سال‌های ۱۳۴۲-۱۴۰۲	۲۶,۰۱
سال‌های ۱۳۵۷-۱۴۰۲	۲۵,۹
سال‌های ۱۳۶۸-۱۴۰۲	۲۷,۷
سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۲	۳۳,۲

جدول زیر به طور کلی متوسط نرخ رشد نقدینگی را برای بازه‌های زمانی ده ساله نشان می‌دهد، البته در ردیف آخر میانگین مربوط به ۶ سال منتهی به ۱۴۰۲ قابل مشاهده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود بیشترین متوسط نرخ رشد نقدینگی برای سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱ معادل ۲۹ درصد است. کمترین متوسط نرخ رشد نقدینگی نیز به دوره زمانی ۱۳۵۷ الی ۱۳۶۸ مربوط می‌شود.

متوسط رشد نقدینگی برای بازه زمانی ده ساله

بازه زمانی	متوسط رشد نقدینگی (درصد)
سال‌های ۱۳۴۷-۱۳۵۶	۳۱,۲
سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۶۶	۱۹,۹
سال‌های ۱۳۶۷-۱۳۷۶	۲۶,۸
سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶	۲۸,۵
سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۶	۲۵,۱
سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲	۳۱,۵

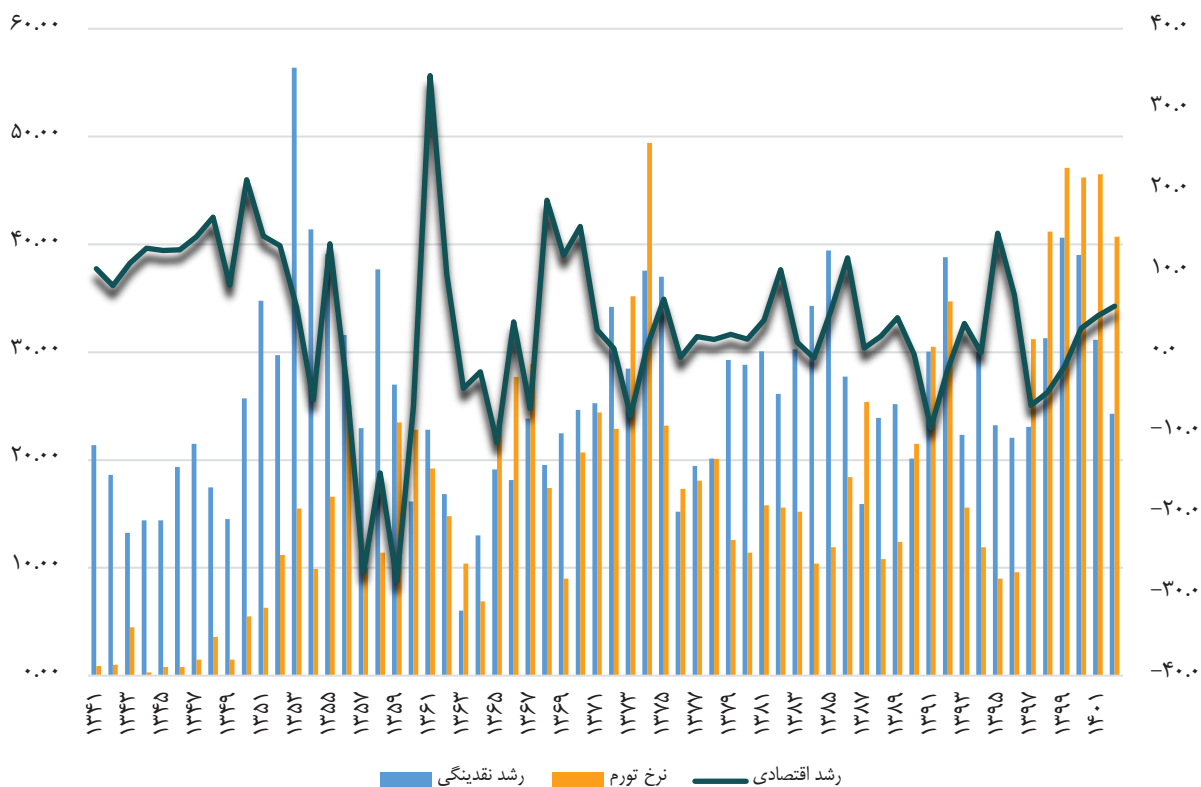
در نمودار زیر روند نرخ تورم و رشد نقدینگی از سال ۱۳۴۲ تا پایان سال ۱۴۰۲ قابل مشاهده است.

روند رشد نقدینگی و نرخ تورم

آنچه از این نمودار قابل مشاهده است، پایین‌تر قرار گرفتن رشد نقدینگی به شکل معناداری در نسبت با تورم است. در واقع با وجود کنترل نقدینگی، کاهش مورد انتظار در تورم رخ نداده است. این پدیده ناشی از آن است که عوامل موثر بر تورم به غیر از نقدینگی، همچنان قدرت زیادی در اقتصاد دارند.

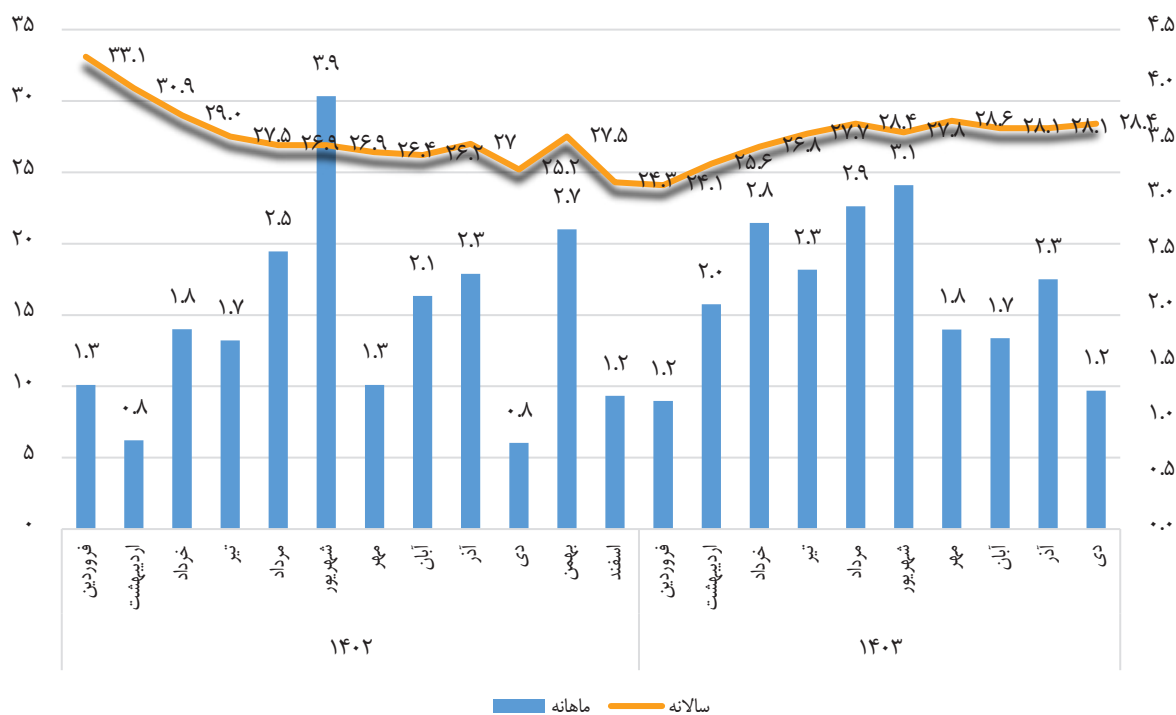
نمودار زیر متوسط رشد اقتصادی، تورم و رشد نقدینگی را سال‌های مختلف نشان می‌دهد.

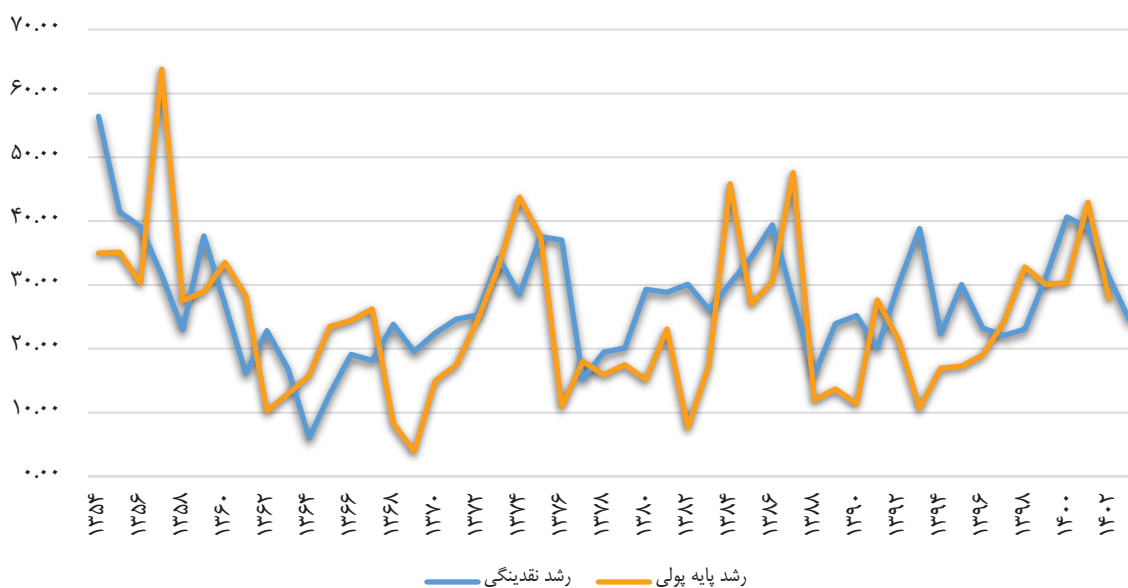
روند رشد اقتصادی، رشد نقدینگی و نرخ تورم

همانگونه که از نمودار فوق مشخص است در سال‌هایی که رشد اقتصادی کشور مناسب است با وجود رشد نقدینگی بالا در کشور، نرخ تورم متناسب با نقدینگی افزایش نداشته است.

مطابق با اعلام بانک مرکزی؛ میزان حجم نقدینگی در پایان دی ماه ۱۴۰۳ به ۹,۷۲۳ هزار میلیارد تومان رسیده است که نرخ رشد سالانه منتهی به این ماه ۲۸,۴ درصد می‌باشد. نمودار زیر رشد سالانه و ماهانه نقدینگی را طی سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

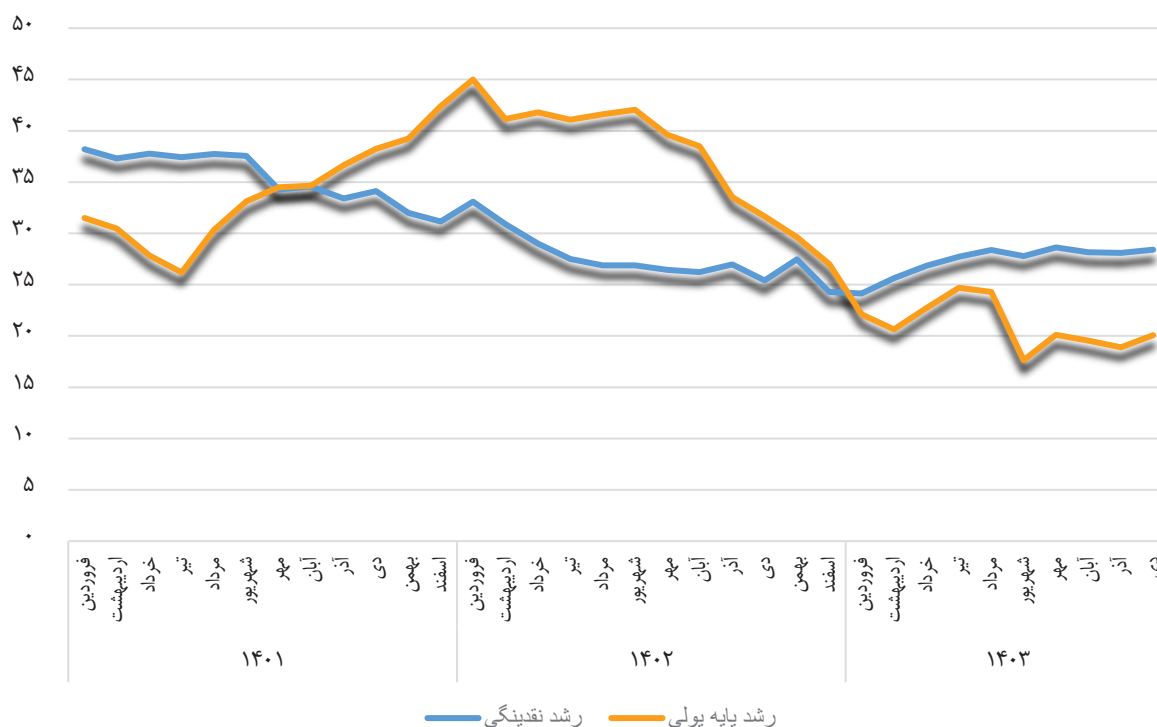

رشد سالانه و ماهانه نقدینگی برای سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

رشد نقدینگی و رشد پایه پولی

نمودار فوق رشد حجم نقدینگی و رشد پایه پولی را نشان می‌دهد. در خصوص ارتباط پایه پولی و نقدینگی مباحث بسیاری را می‌توان مطرح کرد اما باید توجه داشت که به سادگی از نمودار فوق نمی‌توان رابطه علیت کامل از پایه پولی به سمت نقدینگی را نتیجه گرفت.

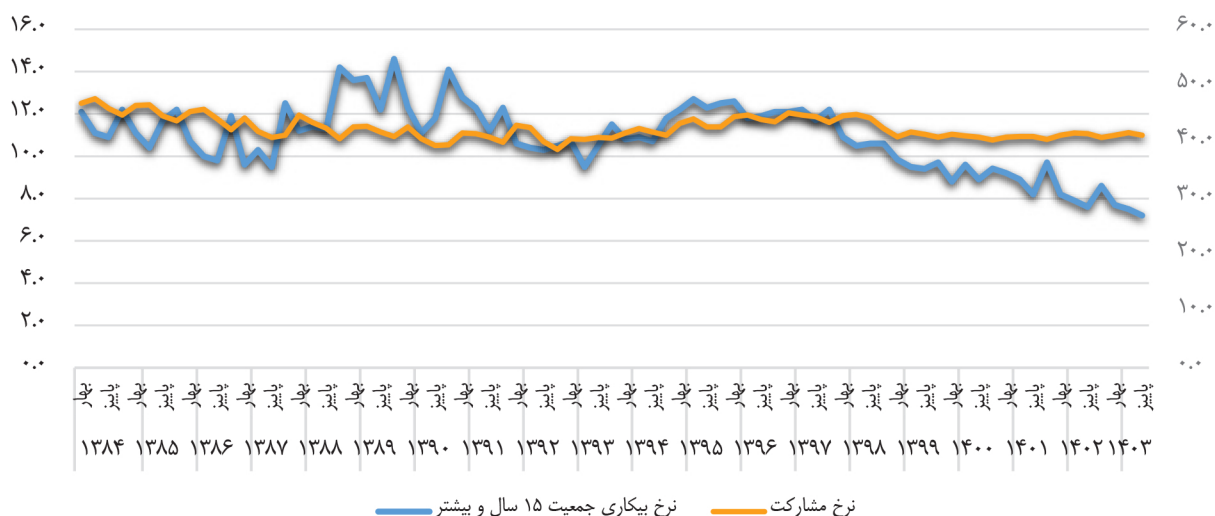

رشد نقدینگی و رشد پایه پولی به تفکیک ماه از سال ۱۴۰۱ الی ۱۴۰۳

نمودار فوق رشد نقدینگی و رشد پایه پولی را از فروردین ۱۴۰۱ تا دی ماه ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

۴-۵-۲) نرخ بیکاری

نرخ بیکاری از جمله شاخص‌های کلانی است که همواره مورد توجه سیاست‌گذاران دولتی و تصمیم‌گیران بنگاه‌های اقتصادی بوده است. بر این اساس آمار و اطلاعات مرتبط با نرخ بیکاری که از سال ۱۳۸۴ توسط مرکز آمار ایران جمع‌آوری و منتشر می‌شود، ارائه شده است. نمودار زیر روند نرخ بیکاری و نرخ مشارکت اقتصادی را برای جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر از سال ۱۳۸۴ بصورت فصلی نشان می‌دهد. بر اساس آمار و اطلاعات مرکز آمار ایران بالاترین نرخ بیکاری مربوط به زمستان سال ۱۳۸۹ با رقمی معادل ۱۴,۶ درصد می‌باشد. کمترین نرخ بیکاری نیز مربوط به پاییز سال ۱۴۰۳ با رقمی برابر ۷,۲ درصد گزارش شده است. نرخ مشارکت اقتصادی نیز حاکی از آن است که بالاترین نرخ مشارکت اقتصادی مربوط به تابستان سال ۱۳۸۴ با رقمی برابر با ۴۷,۷ درصد و کمترین نرخ مشارکت نیز مربوط به فصل زمستان سال ۱۳۹۲ با رقمی معادل ۳۸,۷ درصد است.

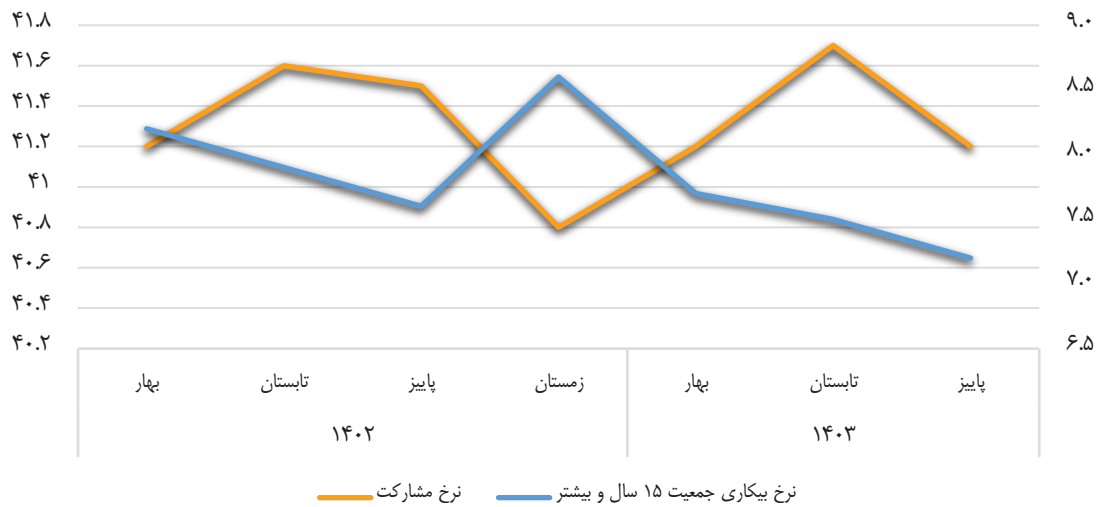
روند نرخ بیکاری و مشارکت اقتصادی

گزارش مرکز آمار از تحولات بازار کار در پاییز ۱۴۰۳ نسبت به پاییز ۱۴۰۲ حاکی از کاهش نرخ بیکاری به ۷,۲ درصد می‌باشد که عمدتاً تحت تاثیر افزایش جمعیت فعال و متناسب آن افزایش جمعیت شاغل بوده است. گزارش مرکز آمار همچنین بیان می‌کند که از پاییز ۱۴۰۲ تا پاییز ۱۴۰۳ حدود ۷۸۸ هزار نفر به جمعیت بالای ۱۵ ساله کشور افزوده شده است.

واحد: هزار نفر

وضعیت بازار کار

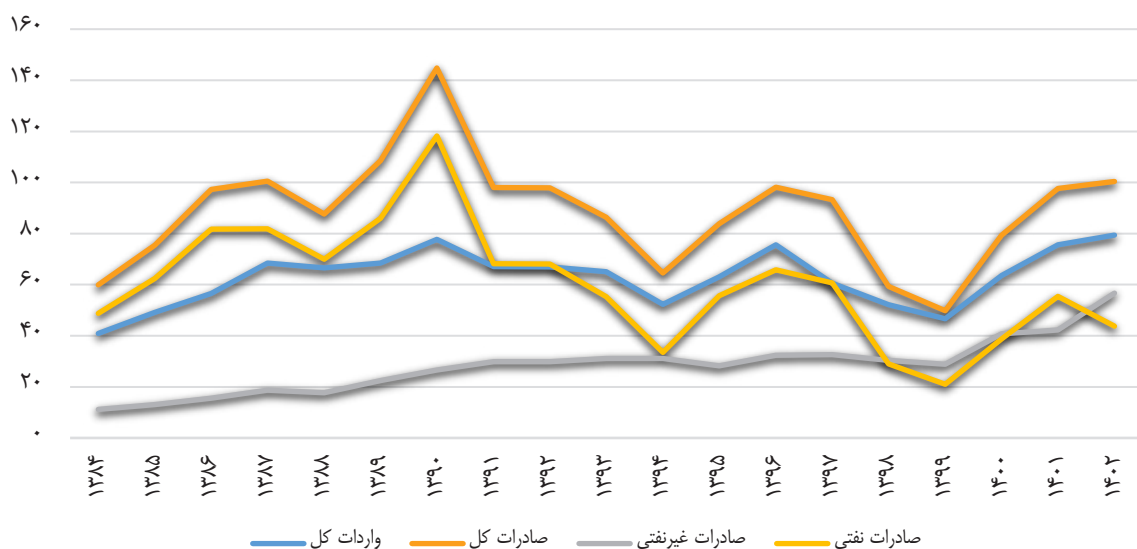
تغییرات پاییز ۱۴۰۳ به پاییز ۱۴۰۲	پاییز ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۲	عنوان
۷۸۸	۶۵,۴۳۵	۶۴,۶۴۶	جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر
۱۱۵	۲۶,۹۳۵	۲۶,۸۱۹	جمعیت فعال
(۰,۳)	۴۱,۲	۴۱,۵	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)
۲۰۷	۲۴,۹۸۳	۲۴,۷۷۵	جمعیت شاغل
(۹۲)	۱,۹۵۱	۲,۰۴۳	جمعیت بیکار
(۰,۴)	۷,۲	۷,۶	نرخ بیکاری (درصد)

مقایسه روند نرخ بیکاری و مشارکت اقتصادی در سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

۵-۵-۲) صادرات و واردات

بررسی‌های آماری در خصوص صادرات کشور از سال ۱۳۸۴ الی ۱۴۰۲ حاکی از آن است که میانگین سالانه سهم صادرات نفتی از کل صادرات کشور؛ ۶۶٫۵ درصد است. بر اساس آمار و اطلاعات بانک مرکزی میانگین سالانه کل صادرات کشور طی دوره ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۲ حدود ۹۰ میلیارد دلار بوده است که تقریباً ۶۰ میلیارد دلار را صادرات نفتی و نزدیک به ۳۰ میلیارد دلار را صادرات غیرنفتی تشکیل داده است. در بازه زمانی ۱۳۸۴ الی ۱۴۰۲ میانگین واردات کشور ۵۰ میلیارد دلار بوده است؛ نمودار زیر روند ارزش صادرات کل، نفتی، غیرنفتی و واردات را نشان می‌دهد. همانگونه که از نمودار مذکور مشخص است؛ روند صادرات کل از صادرات نفتی تبعیت می‌کند. ضمن اینکه ارتباط قوی بین صادرات کل و واردات مشاهده می‌شود.

روند ارزش صادرات و واردات

آمار و اطلاعات گمرک حاکی از آن است که در ۱۰ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲ میزان صادرات کالاهای غیرنفتی بالغ بر ۱۱۳ میلیون تن به ارزش ۴۰ میلیارد دلار بوده است. میزان واردات کشور نیز ۳۲ میلیون تن به ارزش ۵۴ میلیارد دلار اعلام شده است. در ۱۰ ماهه امسال نیز کشور به میزان ۱۲۷ میلیون تن و به ارزش بیش از ۴۷ میلیارد دلار صادر کرده است که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته از رشد حدود ۱۲ درصدی در تناژ و افزایش بیش از ۱۷ درصدی در ارزش برخوردار بوده است.

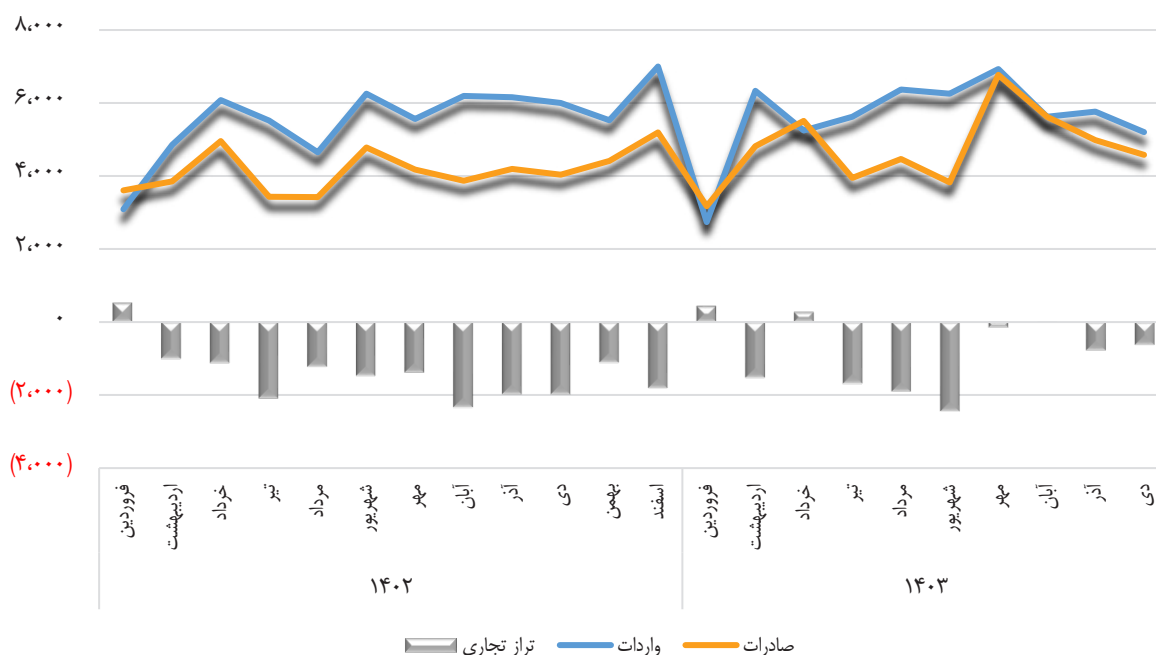
صادرات غیرنفتی و واردات ایران طی ده ماهه سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

فعالیت	ده ماهه سال ۱۴۰۲		ده ماهه سال ۱۴۰۳		درصد تغییرات نسبت
	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
	(میلیون تن)	(میلیارد دلار)	(میلیون تن)	(میلیارد دلار)	
صادرات	۱۱۳	۴۰,۵	۱۲۷	۴۷,۷	۱۸,۳
واردات	۳۲	۵۴,۵	۳۰	۵۶	۲,۸۴

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

واردات ۱۰ ماهه امسال نیز بالغ بر حدود ۳۰ میلیون تن و به ارزش ۵۶ میلیارد دلار بوده است که در مقایسه با سال گذشته به لحاظ وزنی حدود ۶ درصد کاهش و از نظر ارزشی ۲,۸ درصد افزایش یافته است. آمار و اطلاعات گمرک حاکی از آن است که تراز تجاری کالاهای غیرنفتی طی ۱۰ ماهه سال جاری حدود ۸ میلیارد دلار منفی بوده است. البته لازم به ذکر است که در سال ۱۴۰۳ تا کنون بالغ بر ۶ میلیارد دلار شمش طلا در راستای سیاست‌های بانک مرکزی وارد کشور شده است.

آمار و اطلاعات گمرک نشان می‌دهد میانگین قیمت هر تن کالای صادراتی برای سال جاری ۳۷۵ دلار و برای هر کالای وارداتی ۱۸۶۶ دلار می‌باشد. به عبارتی ارزش هر تن کالای وارداتی حدود ۵ برابر قیمت هر تن کالای صادراتی است. اختلاف قیمت کالای صادراتی و وارداتی در سال گذشته نیز در همین حدود محاسبه می‌شود. برابر با آمار و اطلاعات ۱۰ ماهه سال گذشته قیمت هر تن کالای صادراتی ۳۵۸ دلار و قیمت هر تن کالای وارداتی ۱,۷۰۳ دلار بوده است. نمودار زیر ارزش صادرات و واردات سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ را به تفکیک نشان می‌دهد.

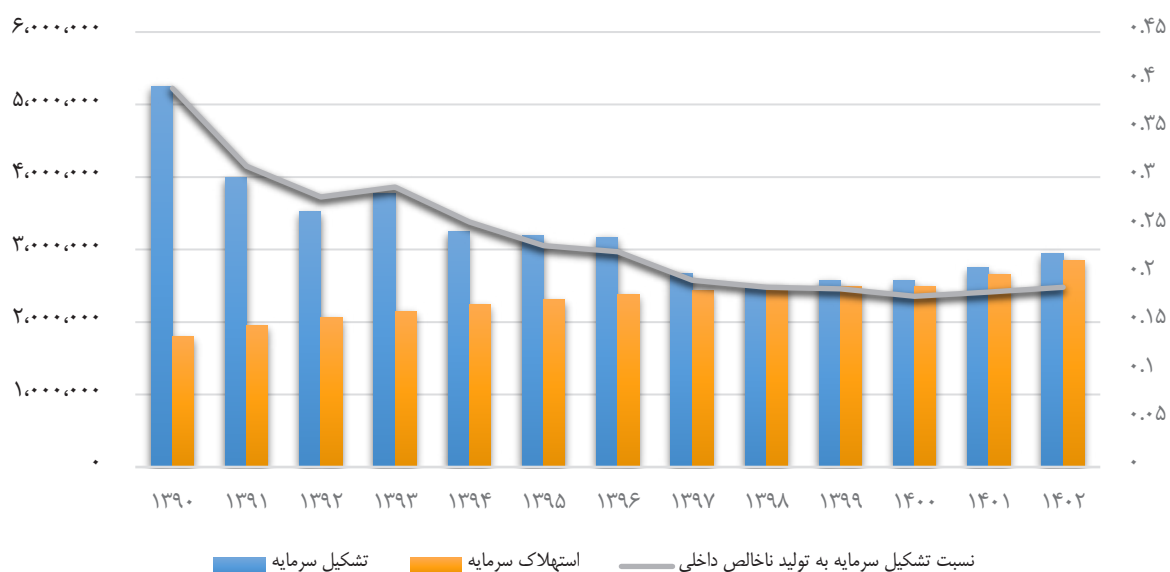

روند ارزش صادرات و واردات به تفکیک ماه برای سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

مطابق با نمودار مذکور به استثنای فروردین ماه سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ و خرداد ۱۴۰۳ همواره ارزش واردات بیشتر از صادرات بوده است.

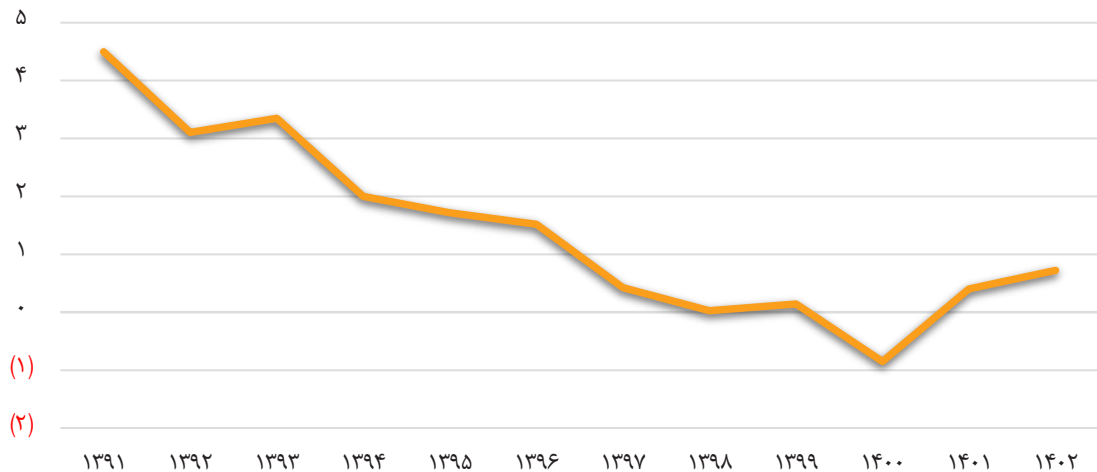
۶-۵-۲) تشکیل سرمایه

نمودار زیر تشکیل سرمایه ثابت ناخالص را به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ در اقتصاد نشان می‌دهد. در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۲ روند میزان تشکیل سرمایه ثابت در اقتصاد نزولی بوده است. نسبت تشکیل سرمایه ثابت به تولید ناخالص داخلی از ۳۹/۲ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۱۸/۵ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است. مقایسه دو نمودار تشکیل سرمایه و استهلاک سرمایه حاکی از آن است که در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ تقریباً تشکیل سرمایه با استهلاک سرمایه برابر است. به عبارتی میزان سرمایه‌گذاری انجام شده در اقتصاد به اندازه استهلاک سرمایه بوده است.

روند سرمایه‌گذاری در اقتصاد

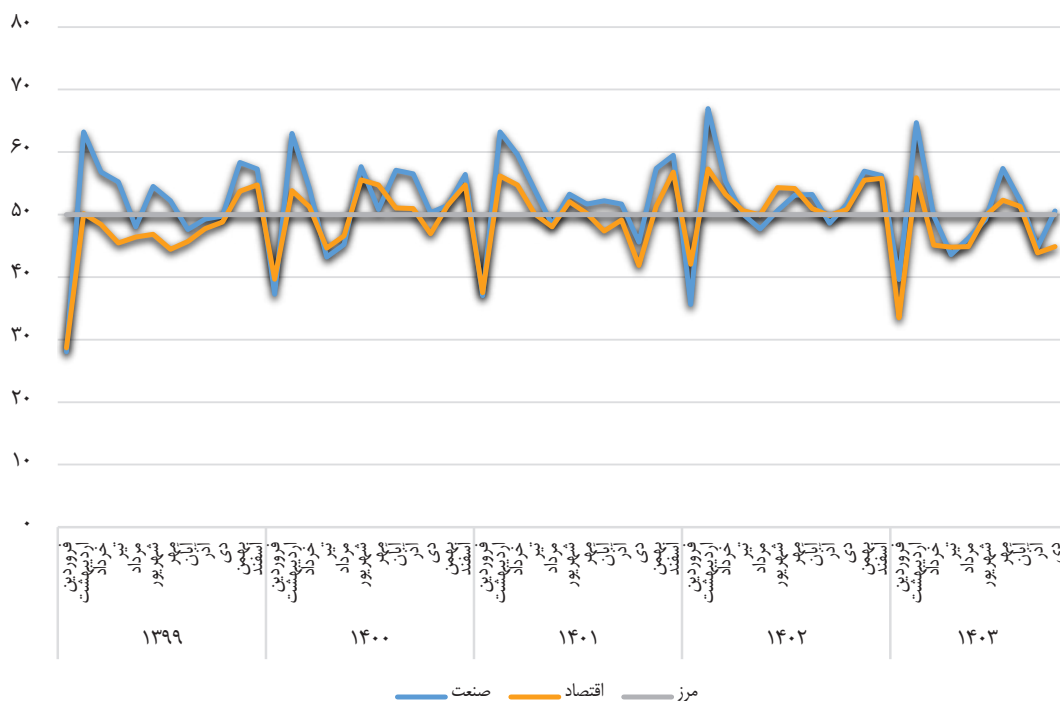
موجودی سرمایه یکی از مهمترین نهاده‌های تولید است. کالاهای سرمایه‌ای شامل کالاهای ملموس همچون ساختمان‌ها و ماشین‌آلات و کالاهای غیرملموس مانند نرم افزارها، حق اکتشاف و ... می‌باشند. اندازه‌گیری موجودی سرمایه تصویری ابتدایی از دارایی‌های سرمایه‌ای موجود برای استفاده در فرآیند تولید در یک لحظه از زمان را فراهم می‌آورد؛ همچنین موجودی سرمایه شاخصی برای پیش‌بینی عملکرد بالقوه اقتصاد است. نمودار زیر نرخ رشد موجودی سرمایه به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ را برای سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. اگرچه نرخ رشد موجودی سرمایه ثابت افزایش نسبی اندکی را در سال ۱۳۹۳ نشان می‌دهد، به وضوح در تمام سال‌های مورد بررسی، روند کاهشی نسبتاً باثباتی را طی کرده است. میانگین نرخ رشد موجودی سرمایه طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶، ۲٫۷ درصد و این مقدار برای سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲، ۰/۱ درصد را نشان می‌دهد.

نرخ رشد موجودی سرمایه

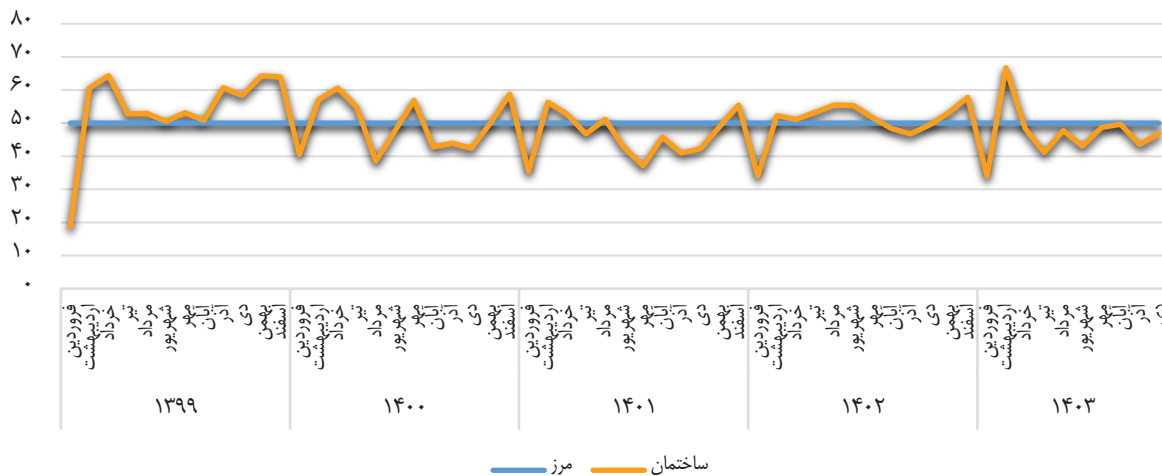
۷-۵-۲) شاخص مدیران خرید (PMI)

نمودار زیر شاخص مدیران خرید کل اقتصاد و صنعت را برای دوره فروردین ۱۳۹۹ الی دی ماه سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. آمار و اطلاعات مرتبط با این شاخص توسط پرسش‌نامه‌ای از فعالین بخش خصوصی اخذ و نتایج آن توسط اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران بصورت ماهانه منتشر می‌شود. بررسی شاخص مدیران خرید بخش کل اقتصاد حاکی از آن است که طی دوره مورد بررسی از فروردین ۱۳۹۹ تا دی ماه ۱۴۰۳ (۵۸ ماه) در ۳۰ ماه رقم آن بیشتر از مرز (۵۰) قرار گرفته است. به عبارتی فعالین بخش اقتصادی فقط در ۳۰ ماه از ۵۸ ماه مورد بررسی وضعیت اقتصادی را بهتر از ماه قبل و یا مشابه آن اعلام کرده‌اند. همچنین نتایج مدیران خرید بخش صنعت در طی مدت مورد بررسی حاکی از آن است که تنها ۲۰ ماه از ۵۸ ماه کمتر از عدد ۵۰ قرار گرفته است. فعالین بخش صنعتی رونق را بیشتر از زمان‌های رکود در محاسبات خود منظور کرده‌اند.

روند شاخص مدیران خرید کل اقتصاد و صنعت

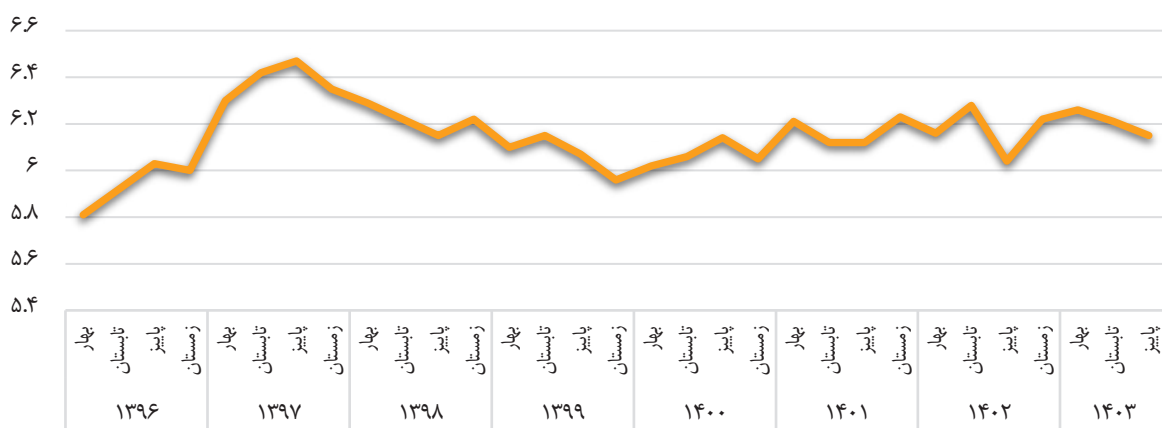
نمودار زیر شاخص مدیران خرید بخش ساختمانی را از فروردین ۱۳۹۹ تا دی ماه ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. آمار و اطلاعات شاخص ساختمانی که توسط اتاق تعاون منتشر می‌شود حاکی از آن است که از فروردین ۱۳۹۹ تا دی‌ماه سال ۱۴۰۳؛ ۳۰ ماه از ۵۸ ماه بیشتر از رقم مرز قرار گرفته است. بنابراین فعالین بخش ساختمانی تقریباً ماه‌های رکود و رونق را در محاسبات خود به یک اندازه لحاظ کرده‌اند.

رشد شاخص مدیران خرید بخش ساختمانی

۸-۵-۲) شاخص ملی محیط کسب و کار

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی موثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران به منظور سنجش محیط کسب و کار از طریق داده‌های مربوطه که توسط فعالین اقتصادی ارائه شده است؛ اقدام می‌کند. نمودار زیر روند شاخص ملی محیط کسب و کار را بر اساس مدل کارآفرینی شین^۳ نشان می‌دهد. این شاخص میانگین ارزیابی محیط نهادی شامل سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت و محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید است. بازه شاخص بین عدد صفر و ۱۰ می‌باشد و هر چه شاخص به ۱۰ نزدیک‌تر باشد حاکی از آن است که وضعیت محیط کسب و کار نامناسب است.

رشد شاخص محیط کسب و کار

۳- نظریه عمومی کارآفرینی اسکات شین (Shane Scott) یک چارچوب جامع برای درک فرآیند کارآفرینی است که در کتاب «A General Theory of Entrepreneurship» ارائه شده است. این نظریه بر پایه این ایده است که فرآیند کارآفرینی نتیجه کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های اقتصادی است.

آمار و اطلاعات نمودار مذکور حاکی از آن است که کمترین رقم شاخص برای دوره مورد بررسی، مربوط به فصل بهار سال ۱۳۹۶ با رقمی معادل ۵,۸۱ و بیشترین رقم شاخص مربوط به پاییز سال ۱۳۹۷ با رقمی برابر ۶,۴۷ می‌باشد. از پاییز سال ۱۳۹۷ شاخص مذکور دارای روند کاهشی بوده که در زمستان ۱۳۹۹ به رقم ۵,۹۶ می‌رسد. از زمستان سال ۱۳۹۹ روند افزایشی شاخص محیط کسب و کار شروع شده و در پاییز ۱۴۰۲ رقم شاخص برابر ۶,۰۴ می‌شود.

۲-۶) بازده حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری در سال‌های گذشته

بر اساس بررسی‌های صورت گرفته در خصوص بازده حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری، بازده میان مدت و بلندمدت هر یک از این حوزه‌ها به شرح زیر می‌باشد. لازم به ذکر است بازده بورس بر اساس شاخص کل محاسبه گردیده است. همچنین اطلاعات سال ۱۴۰۳ بر اساس اطلاعات ده ماهه می‌باشد.

ضریب تغییرات: میزان ریسک به ازای هر واحد بازده اکتسابی (هرچه کمتر باشد، بهتر است).

نسبت شارپ: بازده مازاد نسبت به بازده بدون ریسک (هرچه بالاتر باشد، بهتر است).

منابع: قیمت سکه و دلار طبق قیمت بازار آزاد- شاخص آپارتمان طبق گزارشات بانک مرکزی- تورم طبق گزارشات دوره‌ای مرکز آمار- نقدینگی طبق گزارشات دوره‌ای بانک مرکزی

۱-۲-۶) بازده یک سال مالی منتهی به ۳۰ دی ماه ۱۴۰۳ حوزه‌های مختلف

مطابق اطلاعات گردآوری شده از مراجع مختلف بازدهی حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری در سال مالی منتهی به ۱۴۰۳/۱۰/۳۰ به شرح جدول زیر می‌باشد:

بازدهی سالانه بازارهای مختلف منتهی به پایان دی ماه ۱۴۰۳

بازه زمانی	بورس	سکه تمام (ریال)	دلار (ریال)	آپارتمان (مترمربع / هزار ریال)	شاخص قیمت کالا و خدمات	سپرده	نقدینگی (هزار میلیارد ریال)
۱۴۰۲/۱۰/۳۰	۲,۱۶۶,۹۲۸	۲۸۵,۰۵۰,۰۰۰	۵۴۱,۱۷۰	۷۹۳,۹۰۸	۲۲۲	-	۷۵,۷۱۹
۱۴۰۳/۱۰/۳۰	۲,۸۰۰,۹۵۴	۵۳۹,۷۰۰,۰۰۰	۸۰۶,۷۰۰	۱,۰۲۳,۹۴۶	۲۹۳,۴	-	۹۷,۹۰۸
بازدهی	%۲۹,۲۵	%۸۹,۳۳	%۴۹,۰۶	%۲۸,۹	%۳۲,۱	%۲۳	%۲۹,۳

۲-۲-۶) بازده پانزده ساله حوزه‌های مختلف

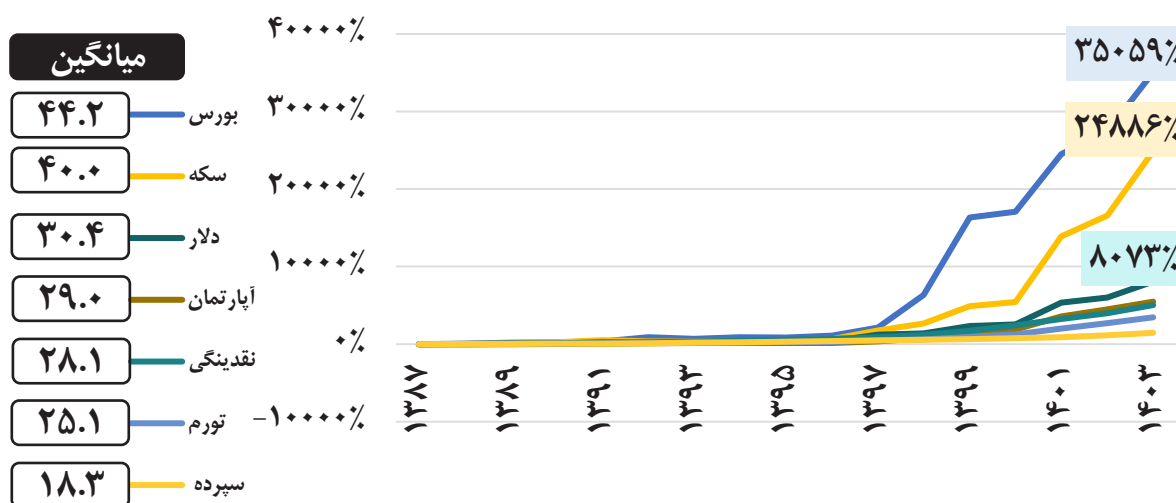
در جدول زیر بازدهی نسبی هر سال در افق ۱۷ ساله ارائه گردیده است:

بازدهی ۱۷ ساله بازارهای مختلف

سال	بورس	سکه	دلار	آپارتمان	تورم	سپرده	نقدینگی
۱۳۸۷	-%۲۱	%۲۵	%۸	%۱۸	%۲۱	%۱۵	%۱۶
۱۳۸۸	%۵۷	%۲۶	%۲	-%۶	%۸	%۱۵	%۲۴
۱۳۸۹	%۸۶	%۴۳	%۱۱	%۴	%۲۴	%۱۶	%۲۵
۱۳۹۰	%۱۱	%۹۶	%۷۱	%۱۸	%۲۴	%۱۸	%۲۰
۱۳۹۱	%۴۷	%۷۷	%۷۸	%۴۵	%۳۷	%۲۰	%۳۰
۱۳۹۲	%۱۰۸	-%۳۰	-%۱۱	%۳۳	%۲۰	%۲۰	%۳۹

سال	بورس	سکه	دلار	آپارتمان	تورم	سپرده	نقدینگی
۱۳۹۳	-۲۱٪	-۱٪	۹٪	۶٪	۱۴٪	۲۲٪	۲۲٪
۱۳۹۴	۲۸٪	۸٪	۶٪	-۱٪	۹٪	۲۲٪	۳۰٪
۱۳۹۵	-۴٪	۱۸٪	۸٪	۶٪	۸٪	۲۲٪	۲۳٪
۱۳۹۶	۲۵٪	۳۵٪	۳۱٪	۱۰٪	۷٪	۱۸٪	۲۲٪
۱۳۹۷	۸۶٪	۱۴۷٪	۱۶۳٪	۷۱٪	۴۷٪	۱۸٪	۲۳٪
۱۳۹۸	۱۸۷٪	۵۱٪	۱۶٪	۹۰٪	۲۲٪	۱۵٪	۳۱٪
۱۳۹۹	۱۵۵٪	۷۹٪	۶۱٪	۹۴٪	۴۸٪	۱۵٪	۴۱٪
۱۴۰۰	۵٪	۱۲٪	۹٪	۱۶٪	۳۴٪	۱۵٪	۳۹٪
۱۴۰۱	۴۳٪	۱۵۲٪	۱۰۵٪	۸۶٪	۵۳٪	۱۸٪	۳۱٪
۱۴۰۲	۱۲٪	۱۹٪	۱۲٪	۲۵٪	۳۳٪	۲۳٪	۲۳٪
۱۴۰۳	۲۸٪	۵۰٪	۳۴٪	۲۲٪	۲۸٪	۲۵٪	۲۵٪
میانگین ۵ ساله	۶۰٫۳٪	۵۶٫۲٪	۳۶٫۹٪	۵۳٫۲٪	۳۷٫۰٪	۱۸٫۹٪	۳۲٫۹٪
میانگین ۱۰ ساله	۳۹٫۰٪	۴۵٫۲٪	۳۵٫۵٪	۳۴٫۶٪	۲۶٫۹٪	۱۹٫۵٪	۲۸٫۶٪
میانگین ۱۵ ساله	۴۴٫۸٪	۴۱٫۷٪	۳۲٫۱٪	۲۸٫۹٪	۲۵٫۳٪	۱۸٫۸٪	۲۸٫۲٪

شاخص	بورس	سکه	دلار	آپارتمان	تورم	سپرده	نقدینگی
انحراف معیار	۵۷٪	۵۱٪	۴۷٪	۳۴٪	۱۵٪	۳٪	۷٪
ضریب تغییرات	۱٫۲۸	۱٫۲۱	۱٫۴۵	۱٫۱۸	۰٫۵۹	۰٫۱۵	۰٫۲۳
نسبت شارپ	۰٫۴۵	۰٫۴۵	۰٫۲۸	۰٫۳۰	۰٫۴۳	۰٫۰۰	۱٫۴۴

نمودار بازدهی تجمعی حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری طی ۱۵ سال اخیر